

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 140/ 2018-01

**EVLİLİK DOYUMUNUN; PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ, PROBLEM ÇÖZME
BECERİSİ VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ ÇALIŞMASI**

Emine UÇAR*

* eminetumer@hotmail.com İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Programı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Özet

Evlilik doyumu sağlayabilen ve sağlamakta güçlük çektiği gözlenen çiftlerin evlilik sonuçları yapılan araştırmalar incelendiğinde birçok neden bağlamında değerlendiği gözlenmektedir. Evlilik doyumunu etki ettiği savunulan bazı değişkenler arasında dindarlık, problem çözme becerisi ve bireylerin psikolojik iyi oluşları yer almaktadır. Bu çalışma Mardin ilinin Midyat ilçesinde yaşamakta olan farklı etnik kökenlerden oluşan evli çiftlerin psikolojik iyi oluşlarının ve problem çözmelerinin evlilik doyumuna yansıması incelenmek amacı ile yapılmıştır. Yapılan bu araştırma betimsel tarama kapsamındadır. Bu araştırmanın örneklemini Türkiye Mardin İli Midyat İlçesinde bulunan rastlantısal yöntemle seçilmiş olan 46 evli Arap çift, 38 evli Süryani çift, 43 evli Kürt çift ve 14 evli Türk çift toplamda 131 çiftten oluşmaktadır. Betimsel tarama yöntemi, Araştırmanın modeli ilişkili tarama modelidir

Anahtar Kelimeler: Problem çözme, Evlilik doyumu, Psikolojik iyi oluş, Dindarlık

Abstract

There is many causes in the research of couples who achieve marriage satisfaction. There are some factors which saying that they have effects on marriage satisfaction like being religious and having ability to solve problems. This research has done on the purpose of reflection of the couples , psychological Well-Being and solving problem and marriage satisfaction from different origin in Mardin, Midyat.

Keywords: Marital Satisfaction, psychological Well-Being, Problem Solving

Giriş

Evlilik geçmişten günümüze birçok bilim alanında kendisine yer edindiren unsurlardan olmuştur. Evlilik her dönem ve aşamada kendisinden söz ettirirken beraberinde boşanma kavramının da anıldı literatür incelemelerinde karşımıza çıkmaktadır. Boşanmaların artması veya oluşması sağlıklı iletişim içeren uzun süreli evliliklerde beraberinde evlilikteki etken olan faktörlerin incelenmesinde yönlendirici olmuştur.

Evlilik olgusunu tanımlamak adına geçmişten günümüze yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde birçok tanımlamayla karşılaşılması mümkündür. Evlilik; kurumsallaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, kadınla erkeği karı-koca olarak bir birine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan ve toplumsal yönden üzerinde devletin kontrol, hak ve yetki iddiası bulunan yasal bir ilişki biçimidir şeklinde yapılan tanımlamanın evlilik için kapsayıcı bir tanımlama olduğunu söylemek mümkün. Bu ilişki biçiminde eşler ve çocukların hak ve yükümlülükleri, yasalarla olduğu kadar toplumsal kurallar, gelenekler ve inançlarla da belirlenmiştir (Özgüven,2000).

Bir diğer tanımlama ise evliliğin iki insan arasındaki cinsel ilişkinin toplum kurallarına uygun kanunlar tarafından meşru kılınması için yapılan yasal bir işlem olarak değerlendirilen bir süreç olduğudur(Güven,1984). Bununla beraber bireyin kişiliğinin gelişmesine ve mutluluğunun artmasına etki eden bir kurumdur evlilik (Gleenn,1991).

Özgüven (2000) evliliğin sebeplerini üç ana başlıkta incelemektedir. Evliliğin en önemli nedenlerinden biri cinsel ihtiyaçları (güdüyü) doyurmaktadır. Çünkü evliliğin temel işlevi cinsel doyumdur. Toplumun kabul ettiği normlar içinde cinsel istek ve ihtiyaçlarını doyumak hem kabul edilebilir hem de istenen bir olgudur. Diğer bir sebep, sosyal kabul görme kısaca güvenme, korunma ve uyum içinde olma duygusudur. Kişinin yalnızlık hissine kapılmaması, evlilik yoluyla ortak amaçlar doğrultusunda hareket etmesini sağlamaktadır. Bunun yanında diğer bir neden olarak psikolojik sebepler görülmekte, kısaca sevilme ve beğenilme isteği görülmektedir. “iyi günde- kötü günde” , eşler kendileri birbirlerine adadıklarında ulaştıkları psikolojik doyum ve bu noktadan hareketle kendilerini daha iyi bir duygu durumunda hissettikleri düşünülmektedir.

Çift kavramı değişik değerler sistemi, duygusal, düşünsel ve davranışsal farklılıklar taşıyan en az iki değişik sistemin birleşmesi anlamındadır. Bu ilişkinin olumlu ya da çatışmalı oluşunda, içsel süreçler (bireyin tutumu, güdülere, kişiliği) kadar kişiler arası etkileşim biçimleri de önemlidir (Akar, 2005).

Evlilik doyumu ile ilgili yapılmış olan çalışmalarda yer almış bilgiler daha çok çiftlerin bir birlerinin davranışlarını çözümlmek için yapmış olduğu çözümlmelerden oluştuğu görülmektedir. Evlilik doyumu kavramını tanımlamak için geliştirilen modellerden biri olan bağlamsal modele göre, eşlerin yüklemeleri yakın bağlama ilişkin elemanlar olarak düşünülür. Yakın bağlam, kişinin eşinin davranışlarına maruz kaldığı andaki duygu ve düşüncelerine işaret eder ve ilişkiye özgüdür. Modelde yakın bağlamın yanı sıra uzak bağlamda evlilik doyumu konusunda belirleyicidir. Uzak bağlam, eşe karşı davranışları etkileyen, kadınsı ve erkeksi kişilik özellikleri gibi, göreceli olarak kalıcı kişilik özelliklerini ifade etmektedir (Bradbury & Fincham, 1988; Kurdek, 1991).

Literatüre bakıldığında aileyi tanımlamak için tek bir tanımdan söz etmenin doğru olmayacağı görülmektedir. Bu doğrultuda literatür incelendiğinde birkaç tanımlamadan biri şu şekilde yer almaktadır; ailenin ne olduğu ve nasıl yapılması gerektiği kültürden kültüre değişim gösterdiği gibi sürekli değişim gösterir (Gladding, 2011). Bir diğer tanımlama ise; Bowen'ın aileyi duygusal olarak birbirine bağlı bir yapı olarak görülmektedir şeklindeki tanımlamasıdır (Kesici ve arkadaşları, 2015). Aile kavramının tanımlanmasında evrensel bir tanımın mümkün olmayacağı gibi kültürden kültüre ve yaşamsal dönemler içerisinde tanımsal değişiklik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Aile yaşamıyla ilgili kurallar tarihsel süreç içerisinde sosyal ve ekonomik faktörlerin etkisiyle değişime zorlanmıştır. Devrimler, ekonomik buhranlar veya doğal afetler gibi olaylar toplumların değişimine yol açtıklarından yeni kurallar getirip eskilerin terk edilmesine vesile olmuştur

Aileleri, ailenin kapsamını, ailenin oluşumunda yer alan etkileri inceleyen biri, ailelerin yaşamı sürecinde etkili olduğu kabul edilen tarihsel, toplumsal, ekonomik ve ruhsal faktörleri ele almak durumundadır. Sistem etkileşim halindeki parçalar, üniteler ve kişiliklerin birlikte oluşturduğu bir bütündür. Tarihsel süreç, ailenin var olduğu toplum, ekonomik ve ruhsal faktörlerin her birinin aile oluşumundaki etken parçalar olarak kabul edilmesi durumunda sistemik etkileşimi göz önünde bulundurmamak kaçınılmaz olarak görülmektedir. Böyle bir inceleme aynı zamanda aile yapısında dışsal etmenler ve aile ilişkilerindeki zorluklarla baş etme çabası içerisindeki ailelerin yapılarının içerdiği gerginliği de gözden kaçırmayacaktır (Gladding 2011).

Evlilik doyumu tanımlamalarında genellikle evlilik kapasitesi, doyum ve uyum kavramlarına birlikte ele alınarak tanımlama yapılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Evlilik Doyumu kavramı, kişinin evliliğine ilişkin her bir yüklemine genel bir değerlendirmesini kapsamaktadır. Evliliğe ve eşe yönelik pozitif niteliklerin ön plana çıktığı,

negatif deęerlendirmelerin daha az önemsendięi bir değerlendirme sonucudur. (Sancaktar N. 2016)

Evlilik doyumu; Evli çiftlerin evlilikte bireysel olarak belirlemiş oldukları ihtiyaçlarının olması ve bu ihtiyaçların oluşturdukları ikili ilişkilerinde giderilip giderilmemesi sonucu oluşan algı olarak belirlenmesi mümkündür (Tezer, 1996).

Evlilikte çiftlerin bireysel olarak karşılanmasını beklediği üç tip doyumdan bahsedilmektedir, bunlar; Cinsel güdünün doyumu, bireylerin yaşam gereksinimlerini karşılanması ve korunma ihtiyaçlarının doyumu şeklinde sıralanmaktadır (Özgüven, 2009).

Yöntem

1.)Örnekleme

Bu araştırmanın örneklemini Türkiye Mardin İli Midyat İlçesinde bulunan rastlantısal yöntemle seçilmiş olan 46 evli Arap çift, 38 evli Süryani çift, 43 evli Kürt çift ve 14 evli Türk çift toplamda 131 çift ile oluşturmaktadır. Ölçekler katılımcılara; araştırmacının adını, unvanını, öğrencisi olduğu sosyal bilimler enstitüsünün adı ve ölçeklerin nasıl yapılacağını anlatan bir açıklama ile dağıtılmış olup katılımları sağlanmıştır.

2.) Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada farklı etnik kökenden olan ve cinsiyet faktörü göz önünde bulundurularak evli bireylerin problem çözme beceri, psikolojik iyi oluşları, evlilik doyumunu incelemek amacıyla; Evlilikte Problem Çözme Ölçeği (EPCÖ), Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ), Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIO) ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Demografik Bilgi Formu Kullanılmıştır.

Demografik bilgi ölçeği; Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. İçerikte; aile gelir düzeyi, eğitim seviyesi, evlilik türü, dindarlık, ve çocuk sayısı yer almaktadır.

Evlilikte Problem Çözme Ölçeği (EPCÖ);Baugh, Avery ve Sheets-Hawoth tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçeye uyarlaması Hünler ve Gençöz (2002) tarafından yapılmıştır. 9 Maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Yapılan pilot çalışmada iç tutarlık .88 bulunmuştur. (p<.001). Çift uyumu ölçeği değerlendirildiğinde iki ölçeğin arasındaki korelasyonu .61 (p<.001); madde-toplama korelasyonu ise .63 ve .73 arasında belirlenmiştir. Orjinal çalışmada iç tutarlık .95 çıkmış olsada test- tekrar test korelasyon katsayısı .86 (p<.001)

olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .93 ($p < .001$) şeklinde belirlenmiştir. Ölçekten en fazla 45 puan en az 9 puan alınmaktadır ve alınan fazla puan problem çözme becerisinin iyi olduğunu gösterirken düşük puan ise problem çözme becerilerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Psikolojik İyi Oluş (PİO); Ryff'in geliştirmiş olduğu bu modelde Alport'un olgunlaşma, Maslow'un kendini geliştirme, Rogers'ın tam işlev yapan insan, Erikson'un Psiko-Sosyal aşamaları, Jung'un bireyselleşme kavramları, Nevgarte'nin yetişkinlik ve yaşlılıkta kişilik, Buhler'in temel yaşam eğilimleri değişiminin özellikleri ve Zahoda'nın belirlediği olumlu psikolojik sağlık ölçütlerinden yararlandığı görülmektedir (Ekşioğlu, 2011). PİOO, Ryff tarafından 1989 yılında geliştirmiş, Cenkseven tarafından 2004'te Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 84 madde ve "özerklik, "çevresel hâkimiyet", "kişisel gelişim", "diğerleriyle olumlu ilişkiler", "yaşam amacı" ve "kendini kabul" olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu 6 alt boyutun her biri 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 84, en yüksek puan ise 504'tür. Ölçekte puanlamada çevrilmesi gereken ters maddeler bulunmaktadır. Ölçekten yüksek puan almak bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin de yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama sırasında yapılan güvenilirlik çalışmaları madde analizi, iç tutarlılık (.93) ve test- tekrar test (.84) güvenilirliğidir. (Cenkseven, 2004)

Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ); Canel'in 2007 yılında geliştirdiği bir ölçektir. Evli bireylerin evlilik algılarına yönelik sorular barındırırken doyum düzeylerinin belirlenmesini amaçlar. EDÖ, çocuk sahibi bireyler için 101 maddeden, çocuk sahibi olmayan bireyler için 92 maddeden oluşmaktadır. İki seçenekli olan ölçekte seçenekler Doğru-yanlış olarak belirlenmiştir. Ölçekte puanlarken çevrilmesi gereken ters maddeler bulunmaktadır. Ölçekten yüksek puan almak, bireylerin evlilik doyumunun düşük olduğu; düşük puan almak bireylerin evlilik doyumunun yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Evlilik doyumunu ölçeğinin Evlilik Uyumu: Bu alt boyut da ilişki mutluluğu, çatışma ve yakınlık olmak üzere üçe ayrılmaktadır. 2) Öfke 3) Eşin ailesiyle iletişim 4) Ekonomik Anlayış 5) Ebeveynlik Anlayışı olmak üzere 5 alt boyutu vardır. Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.94-0.96" olarak bulunmuştur. (Canel, 2007).

3. Bulgular

Katılımcılar ile ilgili olarak oluşturulan bilgi formundan elde edilen bulgular Tablo.1’de özetlenmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sayısına ait sıklık yüzde dağılım tablosu.

		N	%
Cinsiyete göre, evlilik doyumu puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla bağır	Kadın	141	50,0
	Erkek	141	50,0
	Toplam	282	100
Eğitim düzeyi	Okur-Yazar	31	10,9
	İlkokul	48	16,9
	Ortaokul	47	16,5
	Lise	99	34,9
	Lisans	44	15,5
	Diğer	13	4,6
Evlilik süresi	0-5 yıl	121	42,6
	5 yıl ve üzeri	163	57,4
Evlenme biçimi	Akraba	34	12
	Görücü usulü	117	41,2
	Arkadaş	40	14,1
	Ortak Yaşam	77	27,1
	Sosyal Medya	11	3,9
	Diğer	3	1,1
Etnik	Arap	92	32,4
	Kürt	86	30,3
	Süryani	76	26,8
	Türk	28	9,9

Etnik

Kimlik gruplarına göre, evlilik doyumu puanlarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre evlilik doyumu en yüksek etnik grup sırasıyla; Türk, Süryani, Kürt, Arap katılımcılardan oluşmaktadır. Evlilik doyumu değişkeni açısından etnik gruplar arasında anlamlı bir fark yer almaktadır $F_{(225)=,010}$; $p<0.01$).

Dindarlık durumuna göre EDÖ skorlarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla bağımsız örnek t testi analizi yapılmıştır.

Örneklem grubunun, durumuna göre EDÖ puan skorlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t test analizi sonuçları iki grubun ortalama değerlerine bakıldığında dindar katılımcıların evlilik doyumu dindar olmayan katılımcılara göre daha yüksek çıkmaktadır. Ancak iki grubun skorları arasında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır ($t(227)=-,149$; $p>0,05$).

Eşlerinin evlilik sürelerine göre, evlilik doyumu ölçeği skorlarının değişip değişmediğini

tespit etmek amacıyla t-testi uygulanmıştır. Ancak yapılan t-test sonucuna iki grubun EDÖ skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamaktadır. ($t(227)=-,307$; $p>0.05$).

EDÖ Puanı ile Evlilik Türü Değişkenine Dair Bulguların İncelendiğinde; evlilik doyumu puanlarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Altı grubun ortalama değerlerine bakıldığında evlilik doyumu en yüksek grup ortak yaşam alanında tanışan katılımcılardan oluşmaktadır. Evlilik doyumu en düşük grup ise arkadaş tanıştirması ile tanışan katılımcılardan oluşmaktadır. Diğer gruplar evlilik doyumu en yüksekten en düşüğe sırasıyla; sosyal medya, görücü usulü, akraba evliliği, diğer. Yapılan varyans analizi sonuçları, altı grubun EDÖ skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığını saptanmıştır. ($F=714$; $p>0,05$).

Evlilik Doyumu değişkeni göz önüne alınarak psikolojik iyi oluş ve evlilikte problem çözme değişkenleri arasındaki ilişkiyi gösteren kısmi korelasyon sonuçları.

Evlilik doyumu göz önüne alındığında katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile problem çözme düzeyi arasında pozitif yönlü ve orta derecede istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r=-0,341$; $p <0.01$). Bir diğer deyişle evlilik doyumu da göz önüne alınarak psikolojik iyi oluş arttıkça problem çözme düzeyinin de arttığı görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Evlilik doyumu ölçeği ile çeşitli değişkenlerin ilişkilerinin incelenmesi EDÖ puanı ile cinsiyet değişkenine dair bulguların incelenmesi cinsiyete göre, evlilik doyumu puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız örnek t testi analizi yapılmıştır. Örneklem grubunun, cinsiyete göre EDÖ puan skorlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi analizi sonuçları. İki grubun ortalama, standart sapma değerleri ve test sonuçlarına göre; kadınlar için ortalama 1,49 ve standart sapma,10"dur. Erkekler içinse ortalama 1,50 ve standart sapma,10"dur. Sonuçlara göre iki grubun skorları arasında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

EDÖ puanı ile etnik kimlik değişkenine dair bulguların incelenmesi etnik kimlik gruplarına göre, evlilik doyumu puanlarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Örneklem grubunun, Etnik kimliğe göre EDÖ puan skorlarının ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları analizi sonuçlarına göre, Etnik kimlik değişkeni ile evlilik doyumu ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır. EDÖ puanı ile dindarlık durumu değişkenine dair bulguların incelenmesi dindarlık durumuna göre EDÖ skorlarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla bağımsız örnek t testi analizi yapılmıştır. Örneklem grubunun, durumuna göre EDÖ puan skorlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t test analizi sonuçlarına göre; dindar olanlar için ortalama 1,49 ve standart sapma,11"dir. Dindar olmayanlar içinse ortalama 1,50 ve standart sapma,10"dur. Sonuçlara göre iki grubun skorları arasında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

EDÖ puanı ile evlilik süresi değişkenine dair bulguların incelenmesi eşlerinin evlilik sürelerine göre, evlilik doyumu ölçeği skorlarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla t-testi uygulanmış. Örneklem grubunun, evlilik süresine göre EDÖ puan skorlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi analizi sonuçları incelendiğinde 0-5 yıldır evli olan bireylerin evlilik doyumu puan ortalaması 1,49 ve standart sapması,10"dur. 5 yıldan fazla süredir evli olanların ortalaması ise 1,50 ve standart sapması,10 çıkmıştır. Yapılan t-test sonucuna iki grubun EDÖ skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamaktadır.

EDÖ puanı ile evlilik türü değişkenine dair bulguların incelenmesi evlilik türüne göre, evlilik doyumu puanlarının değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Altı grubun ortalama, standart sapma değerleri ve test sonuçları Örneklem grubunun, evlilik türüne göre EDÖ puan skorlarının ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları analizi sonuçları. Evlenme türü değişkeninin ortalama ve standart sapma değerlerine göre; görücü usulü ile evlenen bireylerin ortalaması 1,49 ve standart

sapması,11"dir. Akraba evliliği için ortalama 1,51 ve standart sapma,09"dir. Arkadaş tanıştırması ile evlenenler için ortalama 1,52 ve standart sapma,08"dir. Ortak yaşam alanında tanışarak evlenen bireylerin ortalaması 1,48 ve standart sapması 10'dur. Sosyal medya aracılığıyla evlenen bireylerin ortalaması 1,49 ve standart sapması,12'dir. Diğerleri için ortalama 1,54ve standart sapma,06"dir. Yapılan varyans analizi sonuçları, altı grubun EDÖ skorları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığını saptanmıştır.Evlilik Doyumu değişkeni göz önüne alınarak psikolojik iyi oluş ve evlilikte problem çözme değişkenleri arasındaki ilişkiyi gösteren partialkorelasyon sonuçları. Evlilik doyumu göz önüne alındığında katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile problem çözme düzeyi arasında pozitif yönlü ve orta derecede istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir diğer deyişle kaçınan bağlanma düzeyi arttıkça evlilikte uyumluluk düzeyinin azaldığı görülmektedir.

Kaynakça

- Akar H. (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile, yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; Çift uyumu ve kişilik Özellikleri Arasındaki ilişkinin Karşılaştırılması. TC Sağlık bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, (12).
- Bradbury, T.N. & Fincham, F.D. (1988). Individual Difference Variables in Close Relationships a Contextual model in marriage as an integrative framework. Journal of personality and social psychology, 54 (4), 713-721.
- Curun F. (2006). Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağ, P. (2011). Evli bireylerin Eş desteği ve Evlilik doyumu. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Glenn, N.Dç (1991), The Recent Trend in Marriage Success in the United States of Marriage and the Family. Journal of Marriage and the Family. 53, 261-270
- Güven, T. (2010). Eşler Arası Şiddete Yönelik Nedensellik- Sorumluluk Yüklemeleri ve Evlilik Doyumu. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Hüner, O. S. (2002). Dindarlığın Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkileri ve Algılanan Evlilik Sorunları Çözümü Becerilerinin, Dindarlık ve Evlilik Doyumu İlişkisi.
- Kesici Ş., Mert A., Büyükbayraktar Ç.G., İlgün E. (2015). Aile Terapisinde kullanılan Teknikler, Nobel yayınları, 4.Bakı Ankara,2.
- Kurdek, L.A. (1988). Relationship outcomes and their predictors: longitudinal evidence from heterosexual married, gaycohabiting and lesbian cohabiting couples. Journal of Marriage and the family, 60, 553-568
- Özgüven, İ. (2000). Evlilik ve Aile Terapisi, Ankara, Pdrem Yayınları, 19
- Özgüven İ.E. (2009). Evlilik ve aile. 3. Baskı. Pdrem Yayınları, Ankara
- Sancaktar, N. (2016). Yeni Evlenen ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi oluş ve Evlilik Doyumu Düzeyleri ile İlişkilerinin İncelenmesi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.